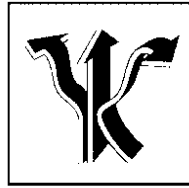

**ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»
Західнодонбаський інститут**

МАУП

НОРМУВАННЯ ПРАЦІ

ПРОГРАМА

**нормативної навчальної дисципліни
підготовки бакалаврів
галузь знань: 0305 Економіка та підприємництво
напрямок підготовки: 6.030505 Управління персоналом та
економіка праці**

**Павлоград
2016**

Навчальна програма нормативної навчальної дисципліни «Нормування праці» для студентів за галуззю знань 0305 Економіка та підприємництво, напрям підготовки: 6.030505 Управління персоналом та економіка праці, 2016 рік – 9 с.

УКЛАДАЧ ПРОГРАМИ: к.е.н., доцент Тищенко Т.І.

Ухвалено на засіданні кафедри управління персоналом та менеджменту,
30 серпня 2016 р., протокол №   1

Затверджено Вченою радою Західнодонбаського інституту ПрАТ «ВНЗ
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»

“20” вересня 2016 року, протокол № 1

МЕТА, ЗАВДАННЯ І МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

В умовах великого механізованого й автоматизованого промислового виробництва також дуже важливе дотримання прогресивного співвідношення між обсягом виробництва та необхідною кількістю і якістю живої праці. Його порушення призводить до завищення витрат та послаблення позицій підприємства у конкурентній боротьбі на ринку. Для успішного вирішення цих важливих питань необхідно в організацію виробництва впроваджувати нормування всіх наявних ресурсів. Лише на основі встановлених обґрунтованих норм витрат живої праці та матеріально-речових факторів можна визначати виробничі пропорції використання ресурсів на підприємстві. Резерви підвищення ефективності праці містяться й у відсутності нормування праці та недостатньому поширенні технічно обґрунтованих норм. Потреба у нормуванні праці виходить з необхідності точного знання фактичних витрат праці у виробництві для потреб обґрунтованого її планування. Сюди входить встановлення чисельності робітників з урахуванням професійного складу, рівня кваліфікації, правильної розстановки по окремих робочих місцях. Воно необхідне для визначення виробничих можливостей робочих місць, різного устаткування і встановлення ефективної плати за працю. Тому технічне нормування слід розглядати як одну з найважливіших передумов правильної організації праці та заробітної плати на виробництві, безперервного зростання продуктивності праці, зниження собівартості продукції, обґрунтованого планування роботи підприємства. отримання навичок системного підходу до оцінки економічного потенціалу підприємства, розрахунку собівартості виготовлення будь – якого виробу на основі відомих початкових даних та отримання економічного ефекту від впровадження нової техніки і технології.

Завдання технічного нормування можна визначити як: встановлення нормативу часу на одиницю продукції, впровадження найбільш раціонального режиму використання устаткування, машин і механізмів, розробку найбільш раціональної структури виробничого процесу, впровадження ефективної організації праці робітника на робочому місці. Необхідність технічного нормування праці обумовлена його роллю в системі економічної роботи на підприємстві як основи планування обсягів праці, чисельності персоналу і фонду заробітної плати. В умовах високомеханізованого та високоавтоматизованого виробництва, якому притаманний високий ступінь кооперування, без них неможливе і

встановлення єдності, безперервності, узгодженості в роботі системи машин, реалізація переваг машинного виробництва.

Зміст дисципліни розкривається в 10 темах:

Тема 1. Предмет, зміст і завдання дисципліни.

Тема 2. Трудовий процес і його складові.

Тема 3. Витрати робочого часу і методи їх вивчення.

Тема 4. Норми затрат праці та їх класифікація.

Тема 5. Нормативи для нормування праці.

Тема 6. Методи встановлення норм праці.

Тема 7. Методи нормування найбільш масових трудових процесів.

Тема 8. Нормування праці спеціалістів і службовців.

Тема 9. Впровадження і перегляд норм.

Тема 10. Організація і аналіз нормування праці на підприємстві.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати: принципи і значення нормування праці на сучасному промисловому підприємстві; значення технічного нормування для підвищення ефективності виробництва на підприємстві; яким чином відбувається встановлення норм праці на окремі види робочих процесів і операцій, що дозволяє розраховувати й витримувати необхідні кількісні та якісні пропорції праці між цехами, виробництвами, робочими місцями; зміст, раціональну структуру і тривалість робочих процесів у часі; методи вивчення робочого часу за способом та формою запису спостережень; виробничі плани підприємства та провідних його дільниць; які організаційні заходи впливають на створення ефективної оплати праці персоналу; яким чином визначення науково обґрунтованої потреби підприємства та його підрозділів у трудівниках різних категорій, в першу чергу — основних робітниках.

На основі отриманих знань студент повинен

Вміти: логічно мислити, аналізувати отриманий результат з точки зору економічного прогнозування, самостійно планувати і прогнозувати техніко – економічні показники промислового підприємства; якісно оцінювати ефективність заходів, спрямованих на прискорення науково – технічного прогресу, втілення економічно обґрунтованих норм праці на підприємстві; розраховувати економічний ефект від використання нових технологічних процесів і зміни технічних параметрів устаткування, будувати організаційну та виробничу структуру управління підприємством, вибирати методики для визначення оптимальних найбільш масових трудових процесів, формувати виробничу програму підрозділів підприємства, розраховувати чисельність вивільнених робітників при впровадженні оновлених та переглянутих норм та інших техніко – економічні показники діяльності промислового

підприємства та його підрозділів; встановлювати індекс зростання продуктивності праці за рахунок підвищення фактичного процента виконання норм виробітку; яким чином встановлюється економія заробітної плати при впровадженні оновлених норм; які існують напрями вдосконалення нормування праці на підприємствах Україні.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет, зміст і завдання дисципліни.

Сутність технічного нормування праці. Наукові засади технічного нормування. Цілі і завдання технічного нормування праці, його необхідність для підприємства. Предмет і наукові принципи дисципліни. Процес нормування праці на підприємстві. Значення технічного нормування праці для підвищення ефективності виробництва на підприємстві. Об'єкти нормування праці.

Тема 2. Трудовий процес і його складові.

Єдність трудового і виробничого процесів, кооперування та поділу праці, аналіз трудового процесу. Форми та наслідки суспільного поділу праці. Види та наслідки поділу праці на підприємстві. Склад виробничого і трудового процесів. Класифікація трудових операцій залежно від специфіки виробничого процесу та організації праці. Принципи ефективності трудових процесів, їх класифікація.

Тема 3. Витрати робочого часу і методи їх вивчення.

Класифікація витрат робочого часу. Класифікація методів вивчення робочого часу і технічні засоби спостереження. Фотографія робочого часу, її види, зміст і особливості проведення. Методика проведення хронометражу, вибір об'єкту та оптимальної кількості вимірів.

Тема 4. Норми затрат праці та їх класифікація.

Призначення та класифікація норм праці. Встановлення норм часу норм виробітку. Класифікація норм витрат і норм результатів праці. Структура норм часу та характеристика витрат робочого часу та за характером зайнятості робітника.

Тема 5. Нормативи для нормування праці.

Загальні умови і вихідні матеріали для створення нормативів та вимоги до них. Нормування праці за мікроелементами. Укрупнені нормативи праці і типові норми.

Тема 6. Методи встановлення норм праці.

Методи нормування і види норм. Класифікація способів та методів нормування праці.

Тема 7. Методи нормування найбільш масових трудових процесів.
Розробка комплексних норм праці. Визначення норми часу в бригаді для апаратурних та автоматизованих процесів. Визначення норми часу на механізованих потокових лініях та складальних конвеєрах. Поняття встановленої норми і нормалізованого часу.

Тема 8. Нормування праці спеціалістів і службовців.

Встановлення норм обслуговування і норм штату (норм чисельності). Коефіцієнт зайнятості. Розрахунок норми чисельності допоміжних робітників. Нормування праці службовців. Норма керованості. Продукт праці фахівця, рядових службовців, технічних виконавців.

Тема 9. Впровадження і перегляд норм.

Склад нормативів та вимоги до них. Нормування праці за мікроелементами. Нормальна інтенсивність праці. Ступінь напруженості та ступінь швидкості праці. Оцінка темпу праці. Укрупнені нормативи праці і типові норми.

Тема 10. Організація і аналіз нормування праці на підприємстві.

Аналіз стану нормування праці на підприємстві. Перегляд норм праці. Ефективність оновлення норм. Організація нормування праці та шляхи його вдосконалення на підприємстві.

ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Багрова І.В. Нормування праці: навч. посіб. / І.В. Багрова. – Дніпропетровськ: Видавництво ДУЕП, 2002. – 212 с.
2. Нормування праці / за ред. В.М.Данюка і В.М. Абрамова. – К., 1995.
3. Бухалков М.И. Организация и нормирование труда: уч. Для вузов / М.И. Бухалков; Васильков В.Г. Организация виробництва: навч. посібник – под. ред. проф. М.В. Мельник. –М.: ИНФРА –М, 2008. -416 с.
4. Верхоглядів Н.І., Ядранський Д.М., Лисенко Ю.В. Слабко Я.Я. Нормування праці: навч. –практ.пос./ Н.І. Верхоглядів, Д.М. Ядранський, Ю.В. Лисенко, Я.Я. Слабко. –К., 2009. -368 с.
5. Головач А.С., Березина Н.С., Бокун Н.Ч. Организация, нормирование и оплата труда / А.С. Головач, Н.С. Березина, Н.Ч. Бокун. – М., 2004.
6. Данюк В.М., Райковська Г.О. Нормування праці / В.М. Данюк, Г.О. Райковська. – К., КНЕУ, 2006.
7. Калина А.В.Економіка праці та соц.–трудова відносини / А.В. Калина. – К.; МАУП, 2012.
8. Лучанов С. Нормирование труда: просто о серьезном //Менеджер по персоналу. - 2009. - №12 –С.54 -64.

Додаткова література

1. Черняева Д.В. Нормирование труда в зарубежных странах / Д.В. Черняева // Труд за рубежом. – 2008. - №1. – С.108 -127.
2. Пашуто В.П. Организация и нормирование труда на предприятиях: уч. пос. / В.П. Пашуто. – М.: Новое знание, 2001. - 405 с.
3. Одерій В., Асадуліна В. Нормування праці управлінського персоналу – один із основних напрямів підвищення продуктивності на підприємстві / В. Одерій, В. Асадуліна // Податковий вісн. України. – 2006. - №29. – С. 62 – 63.
4. Перехідна економіка: підручник / за ред. Гейца В.М. – К.: Унів. Видав. «Пульсари», 2001. – 296 с.